

ně je třídili s ohledem na jejich využití. Ve školách s častějším výskytem samostatného zaznamenávání informací měli žáci průměrný celkový výsledek v testování mírně lepší, a byli i úspěšnější v úlohách ověřujících schopnost získávání informací z různých typů sdělení.

Při práci s informačními zdroji a informacemi byl v 62 % hodin zaznamenán charakter práce, který vyžaduje využití postupových fází⁸. Jen v každé osmé hodině žáci s využitím postupových fází pracovali účelně. V každé druhé hodině bylo možné vysledovat v práci žáků využití některých postupových fází. Využití postupových fází nebylo patrné v práci žáků v každé třetí hodině.

Uvedené informace naznačují, že k rozvíjení dovedností spojených s využíváním informací viditelně docházelo jen ve dvou pětinach hodin, ve zbývajících hodinách buď učitel informace předkládal již jako hotové, nebo se nezabýval reflexí zvolených strategií a postupů (k oběma negativním faktorům došlo dokonce v jedné třetině hodin).

3.3.1.2 Vytváření žákovských výstupů v hodinách

Jako jeden ze znaků informační gramotnosti byla v hodinách sledována tvorba vlastního výstupu ve výuce. V necelé polovině hodin byl vytvářen nějaký výstup (47 %). Nejčastěji (v 97 % hodin, ve kterých byl vytvářen výstup) se jednalo o výstup vizuální (výstup, který vnímáme zrakem, např. obraz, text, graf, diagram, tabulka apod.), mnohem méně častý byl výstup akustický (výstup, který vnímáme zvukem, např. vyprávění, hudba apod.), nebo kinestetický (výstup, který vnímáme dotykem, lokomocí, např. hmotný produkt, pohybové ztvárnění apod.). V případě vizuálního výstupu šlo většinou o text nebo zápis (54 % hodin s výstupem), doplňování do textu nebo pracovního listu (16 % hodin s výstupem) a grafické objekty, např. fotografie, grafy (10 %), případně datový soubor (7 %) nebo prezentace (6 %). Ve většině hodin, ve kterých byl vytvářen výstup, vznikalo více výstupů někdy i odlišného charakteru.

Ve třech z pěti hodin (61 %), ve kterých byl výstup vytvářen, jej žáci vytvářeli zcela samostatně, v necelé polovině hodin (48 %) některý výstup vytvářeli žáci ve spolupráci s učitelem a v jedné třetině (32 %) jej vytvářeli žáci ve vzájemné spolupráci. Pouze v jedné desetině hodin jej vytvářel učitel ve spolupráci s žáky. Pokud byly v hodině dostupné digitální technologie a bylo vhodné jejich využití, tak byly téměř vždy pro tvorbu výstupu využity účelně (šlo o 59 % hodin, ve kterých byl výstup vytvářen).

Úroveň vytvářených výstupů byla jen ve třech čtvrtinách hodin, ve kterých výstup vznikl, dostatečně kvalitní s ohledem na cíl a účel a jeho forma byla vhodná vzhledem k zamýšlenému cíli. V této souvislosti je poměrně překvapivý relativně vysoký podíl hodin, ve kterých vytvářený výstup nebyl dostatečně kvalitní s ohledem na cíl a účel. V 58 % hodin, ve kterých byl výstup vytvářen, bylo zaznamenáno, že si žáci výstup zařazovali (případně zaznamenávali nebo ukládali) do svého portfolia.

Učitelé v hodinách většinou (91 % hodin s výstupem) vytvářeli dobré podmínky pro tvorbu reálných a využitelných výstupů. V 61 % hodin podporovali žáky ve vlastním pojetí a tvorbě výstupu zcela, pouze ve 27 % hodin tak činili jen ojedinele.

Charakter vytvářených výstupů i samostatnost žáků při jejich tvorbě je dána typem hospitovaného vyučovacího předmětu a cílem konkrétních vyučovacích hodin.

⁸ Postupovými fázemi práce s informacemi se rozumí využívání určitých postupných milníků:

Rozpoznání potřeby informace v počátku – pomocí kladení otázek, formulace toho, co znám, co potřebuji (jde o šest otázek: Co? Kdo? Kdy? Kde? Jak? Proč?), dále postupu, plánu, podoby, případně typu (vstupní, respektive výstupní) a struktury.

Získání informace – jaké zdroje využiji (žádoucí je jejich dostatečná šíře a bohatost, žákům je poskytována možnost volby a použití různých zdrojů, očekávání zdůvodnění volby), jakou podobu budou mít (reálné, digitální apod.), jakou strategii budu při jejich získávání volit (online/offline), pomocí čeho (např. s využitím digitálních technologií: pozorování, zaznamenávání, měření apod.).

Posouzení informace – relevance (Je vhodná?), úplnost (Stačí, nebo potřebuji více?), míra nejistoty, resp. věrohodnost (Mohu jí věřit? Je pravdivá? – důležité je rozvíjení návyku zpochybňování, odhadu, ověřením se míra nejistoty snižuje), zkoumání charakteru (Kde se berou? Jak jsou zpracovány?), obecné doporučení při posuzování (minimálně dva zdroje a jejich věrohodnost, odbornost, stáří a kontext).

Spravování informace – způsob záznamu informace (Budou pro mě, budu je sdílet online/offline), jasná a důsledně vyžadovaná koncepce (způsoby uložení, zálohování, záznam původního zdroje – citace), struktura správy (archiv, portfolio, organizace apod.).

